

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Чорний Максим Михайлович

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ У ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ»..... 293

Щербатий Роман Романович

КОНКУРС НА ПОСАДУ СУДДІ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ РИСИ..... 295

СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Чанишева Галія Інсафівна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ 297

Oleh M. Yaroshenko

INTERNATIONAL TRENDS IN THE SPHERE OF FLEXIBLE WORKING HOURS 299

Бориченко Катерина Валеріївна

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТРОКІВ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ВИРІШЕННЯМ ТРУДОВИХ СПОРІВ У РАЗІ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ 302

Венедіктов Сергій Валентинович

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ПРОСУВАННЯ ПО РОБОТІ 304

Lagutina Iryna

HYBRID WORK AS A TYPE OF «FLEXIBLE WORK» 306

Мельник Костянтин Юрійович

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДСТОРОНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ВІД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ 308

Подорожній Євген Юрійович

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОЧОГО ЧАСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 311

Тихонович Олексій Юрійович

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ІНФОРМАЦІЮ ВІД РОБОТОДАВЦЯ ПРО УМОВИ ПРАЦІ 312

Наньєва Марія Іванівна

СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ. 314

Панченко Анна Олександрівна

ПОНЯТТЯ «ВРАЗЛИВІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ» ТА ВПЛИВ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РОЗШИРЕННЯ ЙОГО ЗМІСТУ..... 316

Пожарова Оксана Вікторівна

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ 319

Сушко Вячеслав Вікторович

МОБІНГ НА РОБОТІ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ ЗГІДНО З ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ 321

Шукін Олександр Сергійович

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА СВОЄЧАСНИЙ РОЗРАХУНОК ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ .. 323

Білик Олександр Сергійович

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 327

Галузінський Назар Олександрович

ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ САНКЦІЙ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 329

Горбаченко Ерік Сергійович

ГАРАНТІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ РОБОТОДАВЦЯ 331

Жученко Руслан Олегович

УСНИЙ ТРУДОВИЙ ДОГОВІР: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ..... 333

Казімирова Ольга Олегівна

ПОСЛУГИ З ПОСЕРЕДНИЦТВА ЯК ВИД НЕСТАНДАРТНОЇ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ..... 335

Карпенко Олександр Олександрович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ 338

Мирончук Владислав Володимирович

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОЛЕКТИВНИХ УГОД..... 339

Стецьків Мар'ян Богданович

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ... 341

СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Степаненко Оксана Василівна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ ТА ЄСПЛ.... 345

Стрельцов Євген Львович

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 347

до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП), при цьому кожен із епізодів може складатися з окремих діянь протягом певного проміжку часу. Вказане утворює кількісний критерій систематичності» [5].

На основі аналізу позицій Верховного Суду та ЄСПЛ щодо окремих питань кваліфікації домашнього насильства можна зробити висновок, що необхідно уніфікувати підходи до визначення кримінального правопорушення у цій сфері, зокрема враховуючи комплексний характер поняття «кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством» та поняття «систематичності». Це в свою чергу сприятиме удосконаленню правової системи та ефективній протидії цьому негативному явищу.

Список використаних джерел

1. Ухвала Верховного Суду від 21 жовтня 2019 р. Справа № 474/442/19, провадження № 51-5124ск19. Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85075665>
2. Ухвала Верховного Суду від 28 листопада 2019 р. Справа № 453/225/19, провадження № 51-4000км19. *Liga 360* : веб-сайт. https://verdictum.ligazakon.net/document/86035315?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium=news&utm_content=jl01&ga=2.140374454.489444941.1682087054-802912672.1581195127
3. Ухвала Верховного Суду колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 03 жовтня 2019 р. Справа № 653/666/19, провадження № 51-4906ск19. Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84746160>
4. Постанова Верховного Суду від 12 лютого 2020 року у справі № 453/225/19 (провадження № 51-4000кмо19). Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87602679>
5. Степаненко О. В. Теорія і практика кримінально-правової охорони особи від домашнього насильства : дис. ... дра юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2023. 420 с.
6. Постанова Верховного Суду від 25 лютого 2021 року у справі № 583/3295/19. Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95213443>
7. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14 червня 2022 року у справі № 585/3184/20. Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105301745>

Ключові слова: насильство, домашнє насильство, кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством.

Keywords: violence, domestic violence, criminal offence related to domestic violence.

Стрельцов Євген Львович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач лабораторії «Інновації у сфері кримінальної юстиції»,
доктор юридичних наук, доктор теології, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки України*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Європейська інтеграція – зближення України з Євросоюзом (далі – ЄС) – відбувається як на рівні законів, так і на рівні правил і звичаїв, що існують у суспільстві. Її кінцевим результатом має стати вступ України до ЄС [1]. Потрібно враховувати, що існує шість базових цінностей

ЄС, які повинні бути сприйняті Україною: повага до людської гідності; свобода; демократія; рівність; верховенство права; повага до прав людини, включно з правами меншин. Вже наразі, в рамках програми підготовки України до вступу в ЄС, здійснюється: виконання Угоди про Асоціацію; участь України у Програмах ЄС; участь України у Транскордонних програмах та ін. Окремим напрямком реалізації таких намірів є необхідність виконання 7 обов'язкових вимог, які сформульовані ЄС до України. Так, кожна з таких вимог має додаткову внутрішню диференціацію, але в загальному плані вони виглядають наступним чином: реформа Конституційного суду; продовження судової реформи; антикорупція; боротьба з відмиванням коштів; втілення антиолігархічного закону; узгодження національного законодавства з європейським; зміна законодавства про нацменшини. Більшість з цих вимог вже виконано, але їх остаточне виконання потребує здійснення заходів, які багато в чому мають (повинні мати) комплексний політико-правовий, економіко-правовий чи соціально-правовий характер. Саме тоді Україна відповідатиме умовам членства в ЄС – так званім “Копенгагенським критеріям”. У додаток до цього, необхідно співпрацювати з Європейською Радою, Радою Європейського Союзу, Європейським Парламентом, Європейською комісією, Судом Європейського Союзу, Європейським Центральним Банком, Європейською Палатою Аудиторів тощо, тобто з установами, які складають інституційний механізм ЄС. Причому, така співпраця повинна здійснюватися як на загальному рівні, так і на рівні окремих важливих сфер суспільного життя.

Однією з таких сфер є сфера освіти. Воєнний стан, який був введений в Україні 22 лютого 2022 року, став суттєвим викликом для освіти. Загроза життю та здоров'ю учасників освітнього процесу; обмеження доступу до базових потреб людини; масштабні руйнування освітньої інфраструктури, зокрема, пошкодження приміщень закладів освіти, навчальної матеріально-технічної бази та ін.; вимушене масштабне переміщення учасників освітнього процесу в межах України та за кордон, що призвело до значних втрат контингенту здобувачів освіти, педагогічного й викладацького складу; загострення проблеми забезпечення доступу до освіти, порушення безперервності освітнього процесу; втрата, певною мірою, управлінського освітнього контролю на територіях, що опинилися під тимчасовою окупацією або перебувають у зоні активних військових дій тощо – все це створює нові реалії функціонування сфери освіти України та її складових, в тому числі і вищої освіти, що потребує своєї спеціальної уваги з позицій правового забезпечення.

Тут потрібна виважена та обґрунтована правова політика загалом та у кожному окремому напрямку. Правова політика, в загальному визначенні, – це один з найважливіших видів політики як родового інтеграційного поняття. Основними принципами правової політики, на основі яких вона повинна розроблятися та здійснюватися, є: 1) соціальна обумовленість; 2) наукова обґрунтованість; 3) стійкість і передбачуваність; 4) легітимність та демократичний характер; 5) гуманність, в першу чергу, за рахунок пріоритетності прав людини, та моральні засади; 6) справедливість; 7) гласність; 8) поєднання інтересів особистості та держави; 9) відповідність основним положенням законодавства Європейського Союзу та міжнародного права [2, с. 8–30; 3, с. 48 – 51].

При цьому потрібно враховувати, що правова політика повинна мати чітко визначенні: зміст, суб'єктів, форми реалізації тощо. Крім того, правова політика може мати різні моделі (типи). Також потрібно мати на увазі, що правова політика в загальному плані має свої складові (види), які, в свою чергу, мають регулятивний та охоронний характер.

Кримінальна політика, яка діє в межах загальної політики, теж має основні ознаки та характеристики, які притаманні загальній правовій політиці. При цьому кримінальна політика та визначення її складових завжди потребують підвищеної уваги в умовах надзвичайних ситуацій [4, с. 9–13], зокрема, в умовах воєнного стану. Певну дискусію викликає співвідношення кримінальної та кримінально-правової політики. Але така диференціація кримінальної політики «всередині» є цілком слушною та слугує більш чіткому виділенню відокремлених напрямків кримінальної політики [5, с. 11 – 18]. Загалом, кримінальна політика в цілому та

кожний її напрямок потребують підвищеної уваги під час воєнного стану [6, с. 286–290], на-самперед, щодо її правового забезпечення [7].

Список використаних джерел

1. Європейська інтеграція. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/>
2. Железняк Н. А. Поняття державної правової політики та її загальна характеристика. *Наукові записки НаУКМА*. 2003. Т. 21 : Юридичні науки. – С. 8-14.
3. Тернавська В. М. Категорія «Правова політика» : (історико-правовий аналіз). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2018. Вип. 52, т. 1. С. 48–51.
4. Стрельцов Є. Л. Кримінальне право в умовах надзвичайного стану. *Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю утворення Нац. унту «Одес. юрид. акад.», Одеса, 9 груд. 2022 р. / уклад.: Є. Л. Стрельцов, В. П. Кедик ; відп. ред. Є. Л. Стрельцов. Одеса, 2022. С. 9–13.
5. Баулін Ю. В. Воєнно-кримінальне право України: поняття, зміст, юридична форма. *Кримінально-правові відповіді на виклики воєнного стану в Україні* : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Харків, 5 трав. 2022 р. / упоряд. та заг. ред.: Ю. В. Баулін, Ю. А. Пономаренко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. шк. суддів України, Громад. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права», НДІ вивч. пробл. злочинності ім. акад. В. В. Сташиса. Харків, 2022. С. 11–18.
6. Острогляд О. В. Кримінально-правова політика в умовах війни : законодавчий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство : електрон. наук. вид.* 2022. № 1. С. 286–290. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/05/55.pdf>
7. Стрельцов Є. Л. Воєнне та післявоєнне кримінальне право: пріоритетні тренди. *Юридичний вісник України*. 2023. 1–15 жовт. (№ 39–41); 16–31 жовт. (№ 42–43).

Ключові слова: воєнний стан, правова політика, кримінальна політика, кримінально-правова політика

Keywords: martial law, legal policy, criminal policy, criminal law policy

Туляков Вячеслав Олексійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри кримінального права, доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрНУ, гостьовий професор університету «IE» (Іспанія)*

ЖЕРТВИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Кримінальна відповідальність «реалізується у кримінально-правових відносинах, що виникають фактично з моменту вчинення злочину й існують між особою, яка його вчинила, і державою (уповноваженими органами та їх посадовими особами) і завершуються погашенням або зняттям судимості (чи на більш ранній стадії – з моменту звільнення особи від кримінальної відповідальності або від покарання – статті 44–49, ч. 4 ст. 74, статті 88–91 КК України)».

Акад. М. І. Панов¹

З часів Л. Багрій-Шахматова до Ю. Бауліна українська наука кримінального права, керуючись принципом наступності, звертається до проблематики реалізації відповідальності через

¹ Панов М. І. Загальна теорія науки кримінального права: проблеми обґрунтування і формування. *Право України* 2020. № 2. С. 39.